

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

XXXVIII. évfolyam 129. szám.

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Nagybecskerek, 1909.

Előfizetési árak:
Egész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hónapra ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el. Azonkívül az összes hirdetési irókában.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével minden nap délután 5 órakor.

Szerda, június 9.

Uj színház Nagybecskereken.

Indítvány a megyei közgyűléshez.

Nagybecskerek, június 9.

Általánosan panaszolt és ismert dolog, hogy Nagybecskerek jelenlegi színháza nem felel meg nemcsak a modern színházi igényeknek, de a legegyszerűbb tűzbiztonsági kívánalmaknak sem, s hogy a színházi előadásokat a mai veszedelmes tűzfeszkekben már régen hatóságilag meg kellett volna tiltani.

A vármegye székhelye azonban színház nélkül nem maradhat, mert ha valahol, úgy az ilyen nemzeti vidéken igen nagy fontosságú kulturális és nemzeti jelentősége van a magyar színművészetnek és ennek megfelelő és méltó hajlékról gondoskodni elsőrangú kulturális és nemzeti kötelességünk.

Ezt tekintette szem előtt a Torontál-vármegyei Magyar Közművelődési Egyesület, amikor mozgalmat indított egy minden tekintetben megfelelő új színház építése iránt. Az egyesület mindenfelől szerzett be értesüléseket, amelyekből nyilvánvaló, hogy az ügynek kellő irányba való terelése mellett egy új színház létesítése semmi nemű nagyobb akadályba nem ütközik s a színház könnyen, ugyszólván bárkinék a megterhelése nélkül fölépíthető.

Ennek az eddig csöndben folyó mozgalmaknak most hangot adott és formába öntötte dr. Pollák Győző, a törvényhatósági bizottság és a színiügyi bizottság tagja s a legközelebbi megyei közgyűlés elé már konkrét indítványt és tervet terjeszt be.

Ez a kellő információkon alapuló terv bemutatja az új színház építésének könnyű lehetőségét s ha netalán a színház helyére, vagy egyéb részletekre nézve eltérés is történnék, maga a terv föltétlenül méltánylást, támogatást s ennek alapján egy új színház építése megoldást kíván.

További kommentár nélkül adjuk itt most dr. Pollák Győzőnek a vármegye alispánjához beadott indítványát, mely a következőleg hangzik:

Nagyságos Uram!

Torontál-vármegye székhelyén — Nagybecskereken egy a modern igényeknek megfelelő színház felépítése eminens magyar kulturális feladat, melynek megoldására első sorban a megye van hivatva.

Mindazon nemzeti kulturális szempontok, melyek a megye tulajdonát képező és „Torontál-vármegyei színház” címét viselő Tháliatemplom felépítését szorgalmazzák, annyira ismeretesek és szembeötlők, hogy azok bővebb fejtegetését bátran mellőzhetem.

A kérdés megoldása ép a jelen pillanatban felette kedvező, amennyiben a létesítendő megyei muzeummal szemben fekvő Karácsonyi-féle két holdat meghaladó területtel bíró és f. hó 24-én utóajánlati bírói árverésen eladásra kerülő telek színház felépítésére szinte felkínálkozik.

Azon a telken ugyanis park közepén szabadon és önállóan a Bégára néző homlokzattal egy oly ideális színház lehet építeni, mely mindennemű tűzbiztonsági és szépészeti igényeknek teljesen meg tudna felelni.

A kérdés azonban azért is könnyen megoldható, mert az alább kifejtendők szerint a színház a vármegye minden anyagi megterhelése nélkül épülhet fel.

A finansziális terv t. i. a következő: A színház létesítésének összköltségét 350.000 koronára tervezem, oly összeg, mely a szerzett tapasztalatok szerint elegendő.

Ez összegből esik: a) a telek megszerzésére 50.000 kor.; b) az épületre magára 280.000 kor.; c) a színpadi és színtéri berendezésre 20.000 korona, összesen 350.000 korona.

Enzen tételekhez a következő megjegyzéseket fűzöm:

ad a) A Karácsonyi telek az alapárverésen 30.000 koronáért kelt el. Remélhető tehát, hogy a telek az utóajánlati árverésen egy megbízott ember által 45.000 koronáért, tehát 15.000 koronával drágábban megvehető lesz.

A praeliminált 50.000 korona e szerint elegendő, még ha a kétszeres átiratási illetéket is vesszük kombinációba.

ad b) Az épületre praeliminált 280.000 kor. ugyancsak elegendőnek mutatkozik, ha egyrészt szem előtt tartjuk, hogy a lugosi színház 120.000 koronába, a veszprémi pedig telekkel együtt 250.000 koronába került és ha még másrészt figyelembe vesszük, hogy egy egyszerű nemes stílusú épületet akarunk emelni, melyben a páholyok körülbelül a mostani számban foglaltatnak, és csak a földszintes zártzárak száma emeltetik 200-ra.

Anélkül, hogy a részleteket most érinteném, kiemelem, hogy a színház körül francia mintára egy promenoir volna létesítendő, mely vendéglőül szolgál. Ez azért fontos, mert ezáltal a színház egyúttal a vidám szolgálatát teljesíti s ez táncmulatságok megtartására minden itteni helyiségnél alkalmasabb volna.

Ez különben a jövedelmezőség szempontjából is lényeges, amelynek érdekében talán egy kis dohánytöszkocska is elhelyezhető volna.

ad c) A színpadi és színtéri berendezés mindenesetre 20.000 koronán alul marad, mert tudjuk, hogy a díszletezés és színpadi butorzat alig kerül 10.000 koronába, a színtér pedig a sokkal elegánsabb és célszerűbb nádkarszékkel 4—5000 koronával beburorozható.

A szükséges 350.000 koronát következőleg vélem előteremthetni:

a) A vármegye a színiügyet jelenleg évenként 4000 koronával támogatja. Ezt megváltja a megye 100.000 koronával.

b) Az állam az ilyen nemes kulturális törekvéseket ugyancsak segíyezni szokta, ezt a segélyt 60000 koronába számítom.

c) Nagybecskerek városának a mostani rozoga, minden tekintetben rossz színház évente 3200 koronájába van.

Ezt a terhet a város 70.000 koronával váltja meg és megkapja azonfelül a mostani színházat, mely mindenesetre bizonyos értéket képvisel.

Azt hiszem, ha a város 70.000 kor. árán az évenkénti 3200 kor. tehertől a nemsokára bekövetkező generális és ezekre kerülő reparatura gondjától szabadul, továbbá a régi színházat más célra használhatja, és tetejébe ezt a nemes, hazafias célt támogatja, úgy ezt a transzaktiót a városra nézve előnyösnek kell minősíteni.

d) A társadalom 120.000 koronával vesz részt olyképp, hogy a megye ily összegben 200 kor. névértékű, 50 év alatt évente egyenlő arányban kisorsolandó 4% kamatot hozó részjegyeket bocsájt ki, melyeknek kamatait a megye garantirozza.

Meg vagyok győződve, hogy ezeknek elhelyezése Nagybecskereken és e nagy vármegyében nehézséget nem okoz.

Ekképp tehát a töke megvolna. Nézzük már most az évi szükségletet és fedezetet.

Az évi szükséglet:

1. 120.000 kor. részjegy 4% kamatja 4.800 korona. 2. Az évenkénti kisorsolás összege 2000 korona. 3. Az épület biztosítása 1000 korona. 4. Színházmeister 600 korona. 5. Apróbb javítások és egyéb kiadások 500 korona. Összesen 8900 korona.

Ennek fedezete:

1. Megbizzuk a mindenkori szinigazgatót, hogy az eddigi rendes árakon felül a földszinti és I. emeleti páholyokért esténként 1 koronát, a földszinti zártzárakért, II. emeleti páholy és erkélyszékért 1/2 koronát a színház-alap javára szedjen és szállítson be.

A félházat véve számításba, esténként 100 koronát, 60 előadás pedig 6000 koronát tesz ki. 2. A vendéglő bérlete 1600 korona. 3. A ruhátár bérlete 600 korona. 4. Táncmulatságok, egyéb színi előadások stb. utáni jövedelem 600 korona. 5. A dohánytöszke 600 korona. Összesen 9400 korona, azaz szigorú előirányzat mellett 500 korona többletbevétel. Erős azonban a hitem, hogy az új színház a látogatást növelni, a színi élvezeteket jobb társulat révén javítani és így végeredményében a bevételeket meglepő mérvben szaporítani fogja.

Ez a számkép egyúttal a színház építését még az esetre is indokolná, ha az építési költség

netán 300.000 koronát is meghaladná. Mert ha a megye egy 350.000 kor. meghaladó vagyont kap, úgy ellenértékképzéért bátran adhat 40—50.000 kor. is és áldozhat, főleg akkor, ha ez is biztos kamatozást talál.

Ha pedig mindehhez hozzáteszük, hogy a szinigazgató is a nagyobb, kényelmesebb, modern színházban jobban találja meg számadását, azt hiszem a színház építésének célszerű és gazdaságos voltát eléggé megindokoltam.

A fentieket Nagyságod minden kulturális haladást felkaroló figyelmébe ajánlva, indítványozom:

hogy a megye közgyűlése határozza el a színház építését 350.000 korona keretén belül, egyben hatalmazza fel Nagyságodat mindazon lépések megtételére, melyek a telek megszerzésére és az épület emelésére szükségesek.

Tisztelettel

Dr. Pollák Győző,
törvhat. biz. tag.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 1/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is Vidéki hölgyek részére minden nap délután gőzfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Zuhanyfürdő minden nap délután.

A Torontál-vármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtárára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

Június 14. Közig. biz. ülés.

Június 14. All. vál. ülés.

Június 16. Megyei közgyűlés.

Urnapja.

A holnapi Urnapja az oltári szentség ünnepe. Az egyház ezen a napon az oltári szentség alapítását ünnepli. Ez az ünnep tulajdonképpen nagyesütörtökön van, azonban Jézus kinszenvedésének e napján az egyház nem ünnepelhet méltóképpen, tehát a pünkösdi ünnepkörben a Szentháromság vasárnapja után következő csütörtököt jelölték ki a nagy Szentség ünnepének.

Urnapja nem nagyon régi ünnep. A XIII. századból ered. Akkor élt Belgiumban Süttech mellett egy szent életű pápa, Julianna, akinek álmában szokszor megjelent a hold, de mindig egy sötét folt volt rajta. A hold az egyházi élet, a sötét pont pedig az oltári szentség méltó megünneplésének hiányát jelképezte. Az Istenfélő apáca közölte látomásait püspökével, aki egyházmegejében azonnal ünnepet rendelt el az oltári szentség tiszteletére. IV. Orbán pápa pár év múlva az ünnepet az egész egyházra kötelezővé tette.

Az ünnep megülnésének első része a szent mise. A mise után fényes körmenetben hordozzák körül a szentséget a virággal ékesített utcákon. Az utcán ilyenkor a világ négy tájának irányában négy oltárt rögtönöznek s a pap minden egyes oltárnál egy-egy részletet mond el a négy evangéliumból és áldást oszt a szentséggel. A világ négy tája felé felállított oltárok azt jelképezik, hogy minden világtájon hirdetik Krisztus hitét. Körmenet után visszatérnek a templomba, ahol ünnepélyes „Te Deum“-mal adnak hálát a Mindenhatónak.

Holnap, Urnapja alkalmával a nagybecskereki róm. kath. plébánia-templomban a nagymise már reggel 9 órakor kezdődik, majd körmenet indul a Daun-féle házban, a volt törvényszéki épületnél, a zárdánál és a Benkovich féle házban felállított oltárokhoz, ahol mindenütt az egyházi ének- és zenekar fog énekelni. Körmenet után a hívők visszatérnek a templomba, ahol befejezik a misét. Délután 3 órakor ünnepélyes vécsernyét, este 6 órakor pedig Jézus szent szíve ajátosságát tartanak. Az ajátosságok 8 napon át mindenkor este 6 órakor kezdődnek.

— **Személyi hir.** Botka Béla főispán, aki hivatalos ügyekben néhány napot Budapesten töltött, tegnap este visszaérkezett Nagybecskerekre.

— **Uj táblai bíró.** A király az igazságügy-miniszter előterjesztésére Kováts Károly nagybecskereki törvényszéki bírót a temesvári ítélőtáblához bírónak nevezte ki. Dr. Kováts Károly a nagybecskereki bírói karnak egyik legkiválóbb tagja, akinek mindenképpen megérdemelt kinevezése élénk örömet kelt mindazok körében, akik ismerik, bár Nagybecskerekéről való távozását igazán sajnálják.

— **Athelyezés.** A m. kir. vallás- és közoktatási miniszter Czeglédy Istvánné szül. Pap Jolán nagybecskereki állami óvónőt a lugosi áll. ovodához áthelyezte.

— **Magyar név.** A m. kir. belügyminiszter megengedte, hogy Rosenstein Sámuel valkányi illetőségű, ugyanottani lakos és kiskoru Rosenstein Izidor főreáliskolai tanuló, valkányi lakos családi nevüket Erdélyire változtathassák.

— **Jézus szent szive ájtatosságok.** A májusi ájtatosságokhoz hasonlóan Urnaptól, azaz f. hó 10-től kezdve kilenc napon át Jézus szent szive ünnepéig este 6 órakor ájtatosságok lesznek a róm. kath. plébánia templomban a legméltóságosabb oltári szentség bitételével; 10-én, Urnapján, továbbá vasárnapon, 13-án, ugyszintén 18-án, Jézus szent szive napján szentbeszéd is lesznek. A zenei részt a róm. kath. egyházi énekhar fogja ellátni műkedvelők közreműködése mellett.

— **A dohánybevaltó hivatal köréből.** A m. kir. pénzügyminiszter Balassa György nagybecskereki m. kir. dohánybevaltó hivatali kezelőt az aradi m. kir. dohánybevaltó kezeléséhez hasonló minőségben áthelyezte.

— **Meghívó.** Minden külön értesítés nélkül felkérem a nagybecskereki gyermekvédő-liga rendező-bizottságát és összes tagjait, hogy f. évi június hó 13-án d. e. 11 órakor a megyeszékház nagytermében tartandó ülésen szíveskedjenek megjelenni. Tagnak tekintetik mindenki, aki a gyermeknapokon valamely adományt nyújtott. Tárty: A gyűjtés elszámolása és indítványok. Botka főispán, a rend.-biz. elnöke.

— **Halálozás.** Mint Budapestről jelentik lapunknak, Rankovics Sándor, a felsőtorontali ármentesítő társulat nyugalmazott tisztviselője, törvényhatósági bizottsági tag, tegnap ott 74 éves korában meghalt. Haláláról a család a következő gyászjelentést adta ki:

Kocsis Ferencné szül. Rankovics Ilona, Budur Sándorné szül. Rankovics Gizella, mint az elhunyt gyermekei, úgy a maguk, valamint az alulírottak nevében is fájdalomtelt szívvél tudatják szeretett és felejthetetlen édes atyjuk, illetve fivér, após, nagypapa és rokon, Rankovics Sándor, a felsőtorontali ármentesítő és belvizszabályozó-társulat nyug. hivatalnok, Torontál-vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, folyó évi június hó 7-én reggel 5 órakor hosszúságos szenvedés után életének 74 ik évében történt gyászos elhunytát. A drága halott földi maradványai folyó évi június hó 8-án délután 3 órakor fognak a Kerepesi-ut meletti temető halottasházában a gör. kel. szerb. egyház szertartása szerint megáldatni és a központi temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Budapest, 1909. június 7-én. Áldás és béke hamvaira! Özv. Athanász Kovács szül. Rankovics Mária, Rankovics János, Rankovics István, mint testvérek. Kocsis Ferenc, Budur Sándor, mint vők. Kocsis Ilonka, Budur Gizella, Budur Magdolna, Budur Sándor, mint unokák.

— **Vizsgák a felső kereskedelmi és polgári iskolában.** A nagybecskereki áll. felső kereskedelmi és áll. polgári iskolában az 1908—1909. iskolai évet befejező osztályvizsgálatok a következő napokon es sorrendben lesznek: A) Áll. felső kereskedelmi iskola június hó 22-én d. e. 8—12. és d. u. 2—6. a középső osztály vizsgája. Érettségi szóbeli vizsga június hó 18-án és 19-én. Magánvizsga: június hó 14-én írásbeli, 17-én szóbeli vizsga. B) Áll. polgári iskola június hó 12-én hittanvizsgák. 17-én d. e. az I. és II. osztály vizsgája. 18-án a III. és IV. osztály vizsgája. Magánvizsga június hó 19-én. A vizsgák reggel 8 órakor kezdődnek. Évzáró ünnep, bizonyítványok kiosztása f. évi június hó 29-én. — Az igazgatóság.

— **Elhunyt tanfolyamhallgató.** Részvéttel vesszük a hirt, hogy Muhos István itteni jegyzői tanfolyamhallgató 24 éves korában Lugoson, szülei házában meghalt. Az elhunyt fiatal embert a napokban temették el Lugoson a családi sírboltban.

— **Ahol a végrehajtó nem él meg.** Mint Billérről jelentik lapunknak, az ottani járásbíró-ság fölterjesztést intézett az igazságügy-miniszterhez, hogy a billédi bírósági végrehajtói állást szüntesse meg. Ennek a fölterjesztésnek az a nem mindennapi magyarázata, hogy a szegény végrehajtónak alig van egy-két „ügye“ havonkint, sőt vannak hónapok, amikor egyáltalán nincsen dolga s így a végrehajtó nem tud megélni. Persze, amilyen szomorú a derék végrehajtó sorsa, olyan öröndetes, hogy a billédi járásbíró-ság területén az emberek olyan módban vannak, hogy az árverési dob keserves pergését, sőt még az árverési hirdetőmunkákat és más enyhébb végrehajtói munkásságot sem ismerik. Aki ezt a híradást olvassa, bizonyára azzal a sóhajtással végzi az olvasást, amivel mi az írást: Boldog billédek!

— **Tüzoltók mulatsága.** Említettük már, hogy a nagybecskereki önkéntes tűzoltóegylet július hó 4-én nagyszabású nyári mulatságot rendez a kincstári erdőben. A rendezőség már napok óta nagyban buzgólódik a siker érdekében s csinos műsorral igyekszik majd a mulatságot minél vidámabbá és kellemessé tenni. A program szerint a tűzoltók délután 2 órakor vonulnak ki az erdőbe zenészővel s az erdőben mindenféle tréfas versenyek és játékok lesznek. Ugyancsak a délután folyamán műkedvelői előadást is tartanak, amely után megkezdődik a táncmulatság. Kedvezőtlen idő esetén a mulatságot július 11-én tartják meg. Tekintettel arra, hogy a mulatságból befolyó jövedelmelet önzetlenül és a közérdeket lelkesen szolgáló egyesület tűzoltói célokra kívánja fordítani, már előre is felhívjuk a közönség figyelmét arra, hogy a mulatságon minél nagyobb számban jelenjen meg.

Esküdtszék.

A falurossza.

Bugár Tóma románécskai napszámos valóságos falurossza volt Ecskán. Erőszakos, kötekedő, verekedő embernek ismerte mindenki, aki elől jó volt kitérni. Bugár ez év február 21-én délelőtt a Majer-féle kocsmában együtt iddógált Magyarov Emil és Magyarov Gábor szintén écskai napszámosokkal. Ivás közben összeveszett a két Magyarovval, szidta őket és az édesanyjukat s pofozással fenyegetőzött. A két Magyarov több ízben figyelmeztette Bugárt, hogy ne szidja az anyjukat s mivel a szép szó nem használt, hamarosan verekedés támadt közöttük. Magyarov Gábor egy a kezeügyébe esett doronggal, Emil pedig székkal néhányszor fejbe-vágta Bugárt, akinek koponyáját a szó szoros értelmében összevagdalták, úgy, hogy Bugár még aznap este meg is halt.

A kir. ügyészség erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés büntetőével vádolja Magyarovékat.

Ez ügyben a mai tárgyaláson Junker János elnököt, szavazóbírák: Junga Atadár és Putits Oktáv, jegyző dr. Formanek Ágost, ügyész dr. Kovács Rókus, védő dr. Eibe schütz Miksa, orvosszakértők pedig dr. Fialowski Béla és dr. Magyar Károly.

A délelőti folyamán kihallgatták a vádlottakat, akik beismerésben vannak a fenti tényállás szerint mondták el a történeteket.

Délután a tanukat halgatják ki. Ítélet csak estefelé várható.

§ **Libák a tilosban.** Sztanatyev Mita karlovai földműves ügyében a nagybecskereki esküdtszék tegnap délután hozott ítéletet. Az esküdtek vádlottat nem bűnösnek mondták s e verdikt alapján a törvényszék Sztanatyevet felmentette. Az ítélet jogerős.

Lapunk legközelebbi száma a közbeeső Urnap ünnepnap miatt pénteken, a endes időben fog megjelenni.

TÁVIRATOK

A válság.

A függetlenségi intéző bizottság ülése.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ eredeti táv.) A függetlenségi párt intéző bizottsága ma délben ülést tartott, amelyen Kossuth Ferenc tájékoztatta az intéző-bizottságot bécsi audienciájáról. Hir szerint a király azt mondta volna Kossuthnak, hogy a függetlenségi párt biztosítsa a status-quo fentartását s minden kérdést megelőzőleg csinálja meg az általános választói jogra vonatkozó törvényt. A kiszivárgott hírek szerint az intéző bizottság a döntést a pártkonferenciára bizza s egyáltalán az egész válság kérdését a pártterfekezet elé viszi. Szó volt arról is, hogy a képviselőházat összehívják, azonban az intéző bizottság ezt a kérdést is a pártterfekezetre kívánja bízni.

A képviselőház összehívása.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ ered. táv.) A függetlenségi párt egyes tagjai, főleg a balpárt tagjai mindjobbban foglalkoznak a ház összehívásának a kérdésével. Állítólag úgy tervezik, hogy Szappanos István kecskeméti beszámolójáról küldik a balpárti és más függetlenségi képviselők kellő számu aláírásával ellátott kérvényt Justh Gyulához a Ház összehívása iránt. Más forrás szerint, ha Justh Gyula a ház összehívására kapható lenne, akkor azonnal feloszlatták a házat.

A választói jog.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ ered. táv.) A függetlenségi párt hivatalos lapja mai számában azt írja, hogy a magyar államnak és a nemzetnek érdeke, hogy az új választói jogot a függetlenségi párt csinálja meg a nemzetnek és a nemzettel, nem pedig mások a nemzet nélkül és a nemzet ellen.

A helyzet.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Állítólag beavatott forrásból azt jelentik, hogy a helyzetet illetékes körökben igen súlyosnak ítélik meg. Ezt pedig főleg a tegnapi audienciáknak lehet tulajdonítani, mert a király, e forrás szerint, tegnap Kossuthnak kijelentette, hogy függetlenségi kormányt nem vezethet ki s az önálló bank felállításához nem járulhat hozzá, a koalíciótól pedig követeli a paktumban foglaltaknak a teljesítését. Ugyan e forrás szerint sokkal kedvezőbb volt Andrássy Gyula gróf audienciája, mert a király Andrássynak a katonai kedvezményekre vonatkozó előterjesztésére azt mondta, hogy azokat megfontolás tárgyává teszi.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ eredeti táv.) Andrássy Gyula grófhhoz közel álló forrás szerint a helyzetnek, ha nem is tisztázásához, de világosabbá tételéhez hozzá fog járulni az a határozott értesülésem, hogy a mai kihallgatásokból pozitívumként az alakult ki, hogy az a feltevés, mintha a válság a függetlenségi párt kormányra jutásával megoldható volna, teljesen alaptalan. A mai kihallgatások során megállapított az a tény, hogy kizártnak kell tekinteni egy kizárólagos függetlenségi kormány megalakíthatását.

Budapest, június 9. (A „Torontál“ eredeti táv.) Bécsi illetékes politikai körökben tudni vélik, hogy ő felsége már a közeli napokban egy átmeneti kormányt fog megbízni azzal, hogy Magyarország ügyeit vezesse. Ugyanezen jelentés sze-

Valódi szép

Panamakalapot 20 koronáért

274-10.1

csak most van alkalma vásárolni.

Liptay Dezső

uridivat-áruház

Nagybecskerek.

rint ezen átmeneti kormány elnöke minden valószínűség szerint Wekerle Sándor lesz, a kinek feladatává teszik, hogy nyáron át a kormányzást magára vállalja s ezen idő alatt a kibontakozás útját egyenesse. Jól informált és befolyásos politikai körökben erősen tartja magát az a vélemény, hogy az átmeneti kormányba a jelenlegi pártvezetők helyébe a korona bizalmas embereit juttatják be és sokan azt sem tartják kizártnak, hogy esetleg hivatalnok-miniszterium kerül a kormányra. Azon esetben, ha Wekerle a kormányzást akár politikai, akár praktikus okoknál fogva vonakodnék elvállalni, úgy első sorban Lukács László volt pénzügy-miniszter kerül előtérbe, aki azonban, mint mondják, máris kijelentette volna, hogy erre a feladatra nem tartja magát illetékesnek s így minden valószínűség szerint megint csak a Wekerle-kormány bizatnék meg az ügyek vezetésével, már csak azért is, mert a jelenlegi politikai pártoknak érdekében áll, hogy idegen elemek ne ékelhessék be magukat közéjük és a korona közé. Hir szerint Wekerle Sándor miniszterelnök nemsokára ismét Bécsbe fog utazni kihallgatásra s hihető, hogy addigra a helyzet is tisztább lesz már, mint a milyen a legutóbbi kihallgatás alkalmával volt.

A tegnapi audienciáról.

Budapest, június 9. (A „Torontál” ered. távirata.) Bécsből sürgönyzik: Beavatott politikai körökből kiszivárgott hírek szerint Kossuth Ferenc legutóbbi audienciájának nem volt valami nagy sikere. E jelentések szerint állítólag a király nem fogadta el Kossuth Ferencnek azt a javaslatát, hogy a király az ország ügyeinek a továbbvitelét bizza a függetlenségi pártra, mert nem akarja, hogy a 67-es párt teljesen elveszítse maga alól a talajt. Kossuth a jelentés szerint állítólag kifejtette volna az uralkodó előtt, hogy az esetben, ha a függetlenségek kerülhetnének a kormányra, a párt megelégedne annyival is, ha egyelőre csak elvben mondanák ki, illetve biztosítanak az önálló bankot. Ő felsége állítólag ezt az ajánlatot sem fogadta volna el, valamint nem fogadta el Andrássy Gyula gróf javaslatát sem, amelynek értelmében esetleg katonai koncessziókkal lehetne a válságot megoldani. Ezek szerint minden eddigi terv, mely a válság megszüntetését és a helyzet tisztázását célozta volna, meghiúsult s még mindig nem tudni, hogy voltaképpen mi is lesz.

Vilmos császár és az orosz cár.

Budapest, június 9. (A „Torontál” eredeti távirata.) A „Lokalanzeiger”-nek jelentik Szentpétervárról: Miklós cár a német császár látogatását e nyáron tervezett külföldi útja alkalmával szándékozik vizonozni. A találkozás helye még nincs meghatározva, de valószínű, hogy Kiel lesz, ahol az orosz cár franciaországi és angliai útja alkalmával két napig tartózkodni szándékozik.

A törökországi helyzet.

Budapest, június 9. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Konstantinápolyból sürgönyzik, az adanai vérengzések következtében számos embert kivégeztek és több kormányzót felfüggesztettek állásától.

Másik jelentés szerint a török sajtó nagyon fel van zudulva az angolok ellen az arabok támogatása miatt s azt javasolja a kormányának, hogy csatlakozzék a harmas szövetséghez.

Határidő-üzenet.

Budapest, június 9. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	27.76
Rozs (uj)	21.04
Zab (uj)	15.70
Tengeri (júliusra)	15.78
Tengeri (uj)	14.50

Közgazdaság.

Zsákgár Nagybecskereken.

Irtá: **Mihályfi Dezső**, okleveles gépészmérnök.
II.
(Befejező közlemény.)

Miután előző cikkemben, úgy hiszem, hogy elég világossá lett az olvasóközönség előtt, hogy hazánkban mily nagy érdeke fűződik a juta és zsákgárhoz, iparkodni fogok kifejteni, hogy Nagybecskerek mily módon vehetné ki részét és miért hivatott kivenni a részét a jövőben magyar jutaiparból.

Mielőtt ezt tennem, röviden esetelni akarom a juta történetét. A juta mint ipari feldolgozásra szolgáló rostos növény, csupán a 19-ik század közepén lett Európában ismeretes skót emberek útján. Addig mindent, amit jelenleg jutából gyártanak, ugyszólván kizárólag kenderből csinálták. Mint ahogy igen sok vidéken parasztjaink mai napság is rokkán fonják és házilag szövik a gabonaszákjaikat. Vannak jónévű gyárak úgy hazánkban, mint a külföldön, melyek kenderzsákokat, vagy kender és jutából készült zsákokat gyártanak vegyesen. A kenderzsáknak néha és némely körülmények között ma is van jogsúlsága, de a nagyvilági szállításokban a drága kenderzsák az olcsó jutaszákkal nem bírja ki a versenyt és nem is fogja megállni a helyét, mint a mi növekvő szükségletünk mutatja. A juta a kenderrel rokon rostos növény, mely Indiában terem, hol a klimatikus viszonyok, a minden tavasszal beálló árvíz és az utána következő tropikus hőség 8 láb magasságra növesztik meg a szárát. A dundee-i skótok rövid évtized alatt teljesen beszűntették kenderüzemüket és a jutaipar középpontjává tették városukat. A skótoktól verszemet kaptak a németek és osztrákok is s e fejlődésben azután kivette a maga részét ugyszólván minden nemzet, sőt angol és amerikai pénzen maguk az indiaiak is. De, hogy mi mily kevéssé vettük ki a magunk részét, mutatja legjobban, hogy szükségletünk 1/3 részét osztrák kézben levő magyarországi gyárak fedezik, míg 2/3 részben teljesen osztrák gyáraknak vagyunk kiszolgáltatva.

Igaz, hogy mi jutát nem termelünk és klimatikus, meg földünk értékviszonyainál fogva nem is termelhetnénk, de könnyen szállíthatjuk Nagybecskerekre, mert hisz Nagybecskereknek Indiával közvetlen vízi összeköttetése van. Ez a vízi összeköttetés, mely csak egyszer jár átszállítással nagy előnyt biztosít Ausztriával szemben. Az osztrák gyárak csak egy kis része van Trieszben elhelyezve, tehát mindegyik kénytelen nyers anyagát Trieszben átrakni és vasuton tovább szállítani. Mi Constanzában, egy román kikötőben tengeri hajóról átrakhatjuk egy dunai hajóra, mely feljőhet és vontathat egészen Nagybecskerekig. Vagy Fiumén át rövid vasuti szállítás után a Száván jöhet az indiai küldemény két átrakással. Sőt, ha gyors szállítástól van szó, Nagybecskerek ennek is bírja előnyeit Fiuméből, mint-hogy a baja-báttaszéki vasuti hid most már meg is valósult. Ha Temesvár csatornázási terve kiépül és Temesvár szintén rendelkezik e vízi ut előnyével, Nagybecskerek helyi érdekű vasutai révén határozottan hátrányban volna, ha csak ez a hátrányos tarifa-kedvezmények útján nem kompenzáltatik.

Tőke szempontjából talán Nagybecskereken egy egészséges vállalkozás époló pártfogásban

részesülhet, mint az Alföld más nagy városában, hisz kitűnő bankjai ezt eléggé bizonyítják. És ha tán Nagybecskerek városa és közönsége meghozná a kellő áldozatot, a tőke az ország más részeiből is hajlandó volna kockáztatni.

Verszegényen, azaz kis tőkével egy az osztrák kartellen kívül álló, azzal versenyző vállalatot nem lehet kezdeni. Kis vállalattal sem, mert nagy hátrány a kis vállalat a nyers anyag beszerzésénél, annak szállításánál és a termelt áruk piacra vetésénél, sőt az összes rezszi költségeknél. Ha a nyers anyagot kis mennyiségben nagy tengeri hajókon kell hozni, a szállítási költség tetemesen növekszik. Ha szükség esetén a gyár nem bír egy bizonyos mennyiségű szállítást kiesiny volta miatt garantálni, nagy kitésekből ki van zárva és nagy gyárak kegyelmére utalva.

A munkaerő szempontjából Nagybecskerek munkás népében teljes bizalmam van. A jutagyári munkásnak nem kell valami kiváló intelligenciával rendelkeznie, inkább lézügyesség és egy kis megbízhatóság az, amire itt szükség van. India benszüllöttjei és Dél-Amerika csenevész és keverék spanyol-néger népe kitűnő munkásanyag-nak bizonyult textilipari gyárakban, talán a mi munkásaink sem volnának rosszabbak és megbecsülnék azt a vállalkozást, mely tisztességes kenyeret ad. Az e téren használt gépek oly automatikusan dolgoznak, hogy a külföldön nem egyszer szigorú eljárásra volt szükség egyes gyárosok ellen, kik 10-12 éves gyermekeket állítottak gépjük mellé.

Az előbb mutattam rá arra a tényre, hogy vámtételeinkben előforduló kivétel majdnem kizárólag a Balkánra történik. A Balkán népe majdnem kizárólag földmiveléssel és juhtenyésztéssel foglalkozik, tehát fogyasztója a gabona és gyapjuzsák iparnak.

Nagybecskerek itt a Balkán szomszédságában kitűnő vízi összeköttetést tud biztosítani le Romániába, sőt a Duna útján egész le a Balkán déli csücskéig kész áruít átrakás nélkül szállíthatná. Nagybecskerek ezen előnyös helyzeténél fogva az egész balkáni jutakereskedelmet magához ragadná.

Nem is szólottam eddig arról az előnyről, mely Nagybecskereket a belföldi fogyasztás szempontjából teszi különösen alkalmassá egy jutagyári felállítására. Nagybecskerek a délvideki gabona kereskedelem középpontja, hol eddig is so gabona kereskedő és szákkölcsönző vállalkozás működik. A délvideki nagy malmokat pedig szintén érdekelhetné egy ily körükben levő zsákgár, mely kellő támogatás mellett bizonyára olcsóbban és gyorsabban fedezheti szükségletüket, mint az osztrák kartell távolabb fekvő gyárai. Természetesen ily vállalkozás csak akkor boldogulhat hazánkban, hol kezdő gyárnak annyi előtétellel és más hátránnyal kell megküzdenie, ha illetékes köreink és a közönség már eleve támogatja. Megyénk és Nagybecskerek városa, melyek már oly sokszor mutatták meg, hogy kitűnő érzékük van minden modern haladás iránt és ennek érdekében sokszor hoztak súlyos áldozatokat, talán most sem zárkoznak el, hanem megadják mindazt az anyagi és erkölcsi támogatást, melyre helyzetük jogosítja és melyet a Délvidék iparának, kereskedelmének, sőt földmivelő népének érdeke is méltán megkíván.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyíltér.

(E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.)

A külföld és a belföld legkiválóbb szaktekintélyei, mint legjobb táplálékot ajánlják a Kufeké-t hányáskeelésnél, bélhurtnál és hasmenésnél.

SZÁLLODA-ÁTVÉTEL.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy Nagybecskereken a

RÓZSA SZÁLLODÁT ÁTVETTEM.

azt a nyár folyamán a legmodernebbül, a mai kor igényeinek megfelelően át fogom alakítani. Ugy kívánom vezetni üzletemet, hogy az, mint az eddig általam birt. losonci üzlet, állandóan családok találkozóhelye legyen; eddigi tapasztalataim úgy a fővárosban, előkelő fürdőhelyeinken, mint a külföldön feljogosítanak annak kijelentésére, hogy a n. é. közönség legkényesebb igényeit is ki fogom tudni elégíteni. Midőn még van szerencsém a n. é. közönség figyelmét úgy konyhámrá és itálaimra felhívni, tudatom, hogy nagy választékom van bel- és külföldi borokban; boraim mind uradalmak pincéiből valók. Azonkívül sikerült a világhírű Dreher-féle kiviteli dupla-márcziusi (à la Schwechat) egyed-árusítását megszerezni. Végül van szerencsém a n. é. közönséget a legfigyelmesebb kiszolgálásról biztosítani, maradok szives pártfogásukért eszedze

kiváló tisztelettel
BENETH KÁROLY SZÁLLODÁS.

1412/1909. sz.

Bóka község előljárástól.

Pályázati hirdetés.

Bóka községében egy **kataszteri nyilvántartói állás** 960 kor. évi fizetés és a kifejtendő szorgalomhoz képest némi mellékjövdelem mellett lesz betöltendő.

Az állás azonnal elfoglalható. A jegyzői teendőben, de különösen az adó és kataszteri ügyek kezelésében teljes jártasság és a szerb nyelv ismerete megkívánatik.

Bóka, 1909. évi június hó 5.

559-3.3

Községi előljárástól.

Ajánlati hirdetés.

A szerbneuzinai gör. kel. szerb egyház-község részére végzendő

templomtatarozás

körül és 9793 kor. 12 fill. költséggel előirányzott kőmives, ács, bádgos, tetőfedő, asztalos, lakatos, mázó és üveges munkák elvállalása iránt **f. évi június 27-ik** napján írásbeli ajánlati tárgyalás lesz megtartva. Jogában áll a községnek meddő eredmény esetén szóbeli árlejtést is tartani.

Részletes költségvetés, terv és szerződési minta a szerbneuzinai gör. kel. szerb egyházközség előljárástól betekinthető. Ugyanott befizetendő az előirányzott összeg 10%-a bánatpénz gyanánt.

Az egyházközség választmánya fenntartja magának azon jogot, hogy tekintet nélkül az árlejtés eredményére, az ajánlattevők közül annak adhassa át a munkát, aki legtöbb anyagi és erkölcsi biztosítékot nyújt.

545-3.8

Szerbneuzina, 1909. évi június 1.

A gör. kel. szerb egyházközs. előljárástól.

**A világ legtökéletesebb
szépitő szere
a Hajós-féle aradi
Ibolya-Creme.**

402-20.14

Ideális gyorsan tüntet el **szeplőt, májfoltot, bibireset, bőrvörösséget** és bármely arctisztatlanságot.

Az elegáns hölgyközönségnek kedvence szépitőszere. A párisi és londoni hygienikus kiállításokon az összes kiállított szépitőszerek közül az első díjat nyerte el. (Diszoklevél a nagy aranyérmekkel)

Ára egy tégelynek 1 K. Dupla nagyságu tégely 2 K. Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól; a bevásárlásoknál csakis Hajós-féle Ibolya-Cremet tessék kérni és elfogadni.

Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerárában **ARAD.**

Nagybeeskereken: **Melkuhn Dezső** ur drogueriájában.

továbbá minden nagyobb gyógyszerárában.

**Tenyésmén-
eladás.**

A németpárdányi legelőbirtokosság

2 drb tenyésménje

f. évi június 22-én d. e. 10 órakor

azonnali készpénzfizetés mellett nyilvános árverésen **el fog adatni**

Párdány, 1909. évi június hó 8-án.

HEMMEN ANTAL,

birtokossági elnök.

563-1.1

573 sz. 10913. kig. 1909.

564-1.1

Pályázati hirdetés.

Ezennel közhírré tételik, hogy Nagybeeskerek városa a temesvári m. kir. állami fa és fémipari szakiskola tápintézete javára két ingyenes táphelyet alapítván.

Felhivatnak ennél fogva mindazon nagybeeskereki származású ifjak, kik ezen ingyenes táphelyekre pályázni szándékoznak, hogy nagybeeskereki származásukat és a most említett iskolába történt felvételüket igazoló bizonyítványaikkal támogatott kérvényeiket **f. évi július 25-ik napjáig** ezen városi tanácshoz nyújtsák be.

Nagybeeskerek r. t. város tanácsának 1909. évi június hó 5-én tartott ülésében.

Dr. Perisics Zoltán,
polgármester.

UJ BOR

literje 26 krajcár.

dr. Brájjer Lajos
= szőlőjéből.

Kapható: =
Zápolya-utca I. sz.
(a házmesternél).

Szeged—nagykikinda—nagybeeskereki egyesült h. é. vasut. — Ervényes: 1909. május hé 1-től.

Oda						Szeged—Karlova—Nagybeeskerek.						Vissza							
Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Motorkocsi menetek			146.						Motorkocsi menetek			V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.
4702	4704	4706	4714	4708	4710	4716	4707	4709	4715	4713	4705	4703	4701	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.		
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	II-III. osztály			II-III. osztály						II-III. osztály			I-III.	I-III.	I-III.	
645	1010	940	225	—	—	830	ind.	Budapest ny. p. u. (136)	—	—	115	—	620	—	715	—	—		
048	1230	1125	422	—	500	1204	"	Keekemet (136)	—	—	1121	—	445	321	406	—	—		
048	1230	1146	461	—	555	1248	"	Kis-Kun-Félegyháza (136)	—	—	1054	—	420	717	323	—	—		
1222	—	1115	559	—	820	—	"	Szeged-Rókus (145)	—	256	627	—	345	—	242	—	—		
155	100	—	332	510	940	620	ind.	Szeged (136 145)	914	1247	606	745	—	235	1232	—	—		
158	105	—	337	515	945	625	ind.	Uj-Szeged	910	1242	601	740	—	231	1228	—	—		
205	115	—	344	523	1000	633	érk.	Szöreg (136)	900	1214	552	731	—	223	1220	—	—		
206	124	—	347	524	1006	634	ind.	Szöreg	859	1233	543	718	—	221	1219	—	—		
213	130	—	357	532	1012	641	↑	*Ó- és Uj-Szt.-Iván	852	1225	541	711	—	213	1211	—	—		
218	139	—	403	537	1019	646	↑	*Vedresháza 3. sz. órház (f. m. h.)	845	1220	536	703	—	208	1205	—	—		
227	152	—	412	545	1028	653	↑	*Gyála	838	1214	529	657	—	201	1157	—	—		
234	202	—	425	552	1044	700	↑	Szerb-Keresztur	831	1208	523	650	—	153	1149	—	—		
243	220	—	436	602	1057	710	↑	*Kupuszina (r. h.)	820	1158	512	635	—	142	1138	—	—		
228	234	—	501	619	1105	727	↑	Törökkanizsa	811	1150	503	628	—	134	1130	—	—		
312	243	—	518	634	—	741	↑	Szanád	749	1129	441	606	—	112	1110	—	—		
321	—	—	529	—	—	750	↑	Csóka	739	1120	432	555	—	101	1059	—	—		
322	243	—	544	644	—	751	↑	Csóka	738	—	423	547	—	100	1057	—	—		
335	256	—	600	657	—	808	↑	Tisza-Szt.-Miklós	726	—	419	535	—	1247	1044	—	—		
349	310	—	624	711	—	824	↑	Pádé	711	—	404	521	—	1232	1029	—	—		
403	324	—	640	725	—	839	↑	*Esztermajor	654	—	349	459	—	1216	1013	—	—		
415	336	—	700	737	—	851	↑	Boesár	641	—	337	447	—	1205	1001	—	—		
425	346	—	711	747	—	901	↑	Karlova	630	—	324	435	—	1153	949	—	—		
v.v. 4712	—	—	—	—	—	—	érk.	Nagykikinda (147)	350	—	280	350	—	1110	4711	—	—		
610	409	—	1051	850	—	554	ind.	Nagykikinda (147)	—	—	409	—	841	109	713	—	—		
350	220	718	—	657	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1051	—	—	—		
444	401	801	—	755	—	—	ind.	Karlova (147)	—	—	308	—	754	1138	926	—	—		
455	411	811	—	804	—	—	↑	Beodra	—	—	300	—	745	1129	915	—	—		
505	421	821	—	812	—	—	↑	*Vincezeér	—	—	251	—	735	1119	915	—	—		
550	442	842	—	843	—	—	↑	Török-Beese-Araes	—	—	230	—	715	1059	842	—	—		
610	500	900	—	901	—	—	↑	Kumán	—	—	203	—	657	1041	751	—	—		
639	519	919	—	916	—	—	↑	Melencze	—	—	149	—	643	1027	735	—	—		
701	535	935	—	932	—	—	↑	Elemér	—	—	131	—	622	1006	708	—	—		
718	550	950	—	947	—	—	↑	Nagybeeskerek	—	—	115	—	607	950	645	—	—		
1209	1041	—	—	—	—	—	érk.	Pancsova	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	érk.	Szécsány (148)	—	—	—	—	—	—	810	—	—		
Oda						Nagykikinda—Karlova.						Vissza							
V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	147.						Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.				
4812	4802	4804	4806	4808	4801	4803	4805	4807	4809	4811	4813	4815	4817	4819	4821				
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.				
645	1019	945	225	355	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
753	—	—	122	—	ind.	Budapest ny. p. u. (136)	—	—	813	1157	620	—	—	715	—				
—	—	—	—	—	ind.	Temesvár-Józsefváros (136)	—	—	—	—	285	—	—	—	—				
351	700	1100	225	719	ind.	Nagykikinda (136)	—	—	554	841	104	—	—	426	1031				
414	722	1120	245	739	ind.	*Váalom	—	—	528	821	1238	—	—	405	1003				
430	737	1134	259	753	érk.	Karlova (146)	—	—	510	806	1220	—	—	351	953				